

A fertőző állatbetegségek pusztításai 1927-ben.

Ravages des maladies infectieuses en des animaux domestiques Hongrie, 1927.

Résumé. Bien que les pertes causées dans l'année 1927 par les maladies contagieuses animales en Hongrie aient été inférieures à celles des années précédentes, toutefois elles montaient à environ 7 millions $\frac{1}{2}$ de pengős. La diminution est due à l'amélioration des services sanitaires. Malgré cela, la protection de la santé des animaux rencontre toujours de nombreux obstacles: les vaccinations sont trop chères; le plus souvent, elles doivent être faites par le vétérinaire; une grande partie des cultivateurs ne se rend pas encore assez compte de l'efficacité de la vaccination, etc. Les ravages des épizooties ne diminueront donc considérablement que lorsque la vaccination sera facilitée et plus répandue.

*

A ragályos állatbetegségek, éppen úgy mint a múltban, az 1927. év folyamán is nagy pusztítást vittek véghez állatállományunkban. Az állatelhullás mértéke az előző évi pusztulás mérvének ugyan meglehetősen alatta maradt, de az ezen a réven beálló veszteség még mindig igen jelentékeny.

1. A fertőző betegségben elpusztult állatok száma az 1921—1927. években.

Nombre des animaux pérís de maladies infectieuses, 1921—1927.

É v Année	A fertőző betegségekben elpusztult állatok száma Nombre des animaux pérís de maladies infectieuses				
	össze- sen total	e b b ő l — d o n t			
		ló chevaux	szarvasmarha bêtes à cornes	juh moutons	sertés porcs
Moyenne de 1921—25. évek átlagában	87.307	447	3.873	4.371	78.616
1926	99.749	323	1.818	7.887	89.721
1927	72.253	304	1.803	2.520	67.626

títást, mint minden évben, 1927-ben is a sertésvész (sertéspestis) vitte véghez. Ebben az esztendőben azonban a sertésvész következtében elhullott, illetve kiirtott sertések száma az előző évihez képest 24·0%-kal csökkent. Meg kell azonban jegyezni, hogy a sertésvész pusztításának múlt évi eredménye a mai területen ezideig legkedvezőbbnek mondható 1923. évi (36.852 darab) elhullásnál még mindig 73·6%-kal nagyobb volt. A sertésorbánc pusztításainál a javulás már jóval nagyobb arányú, amennyiben az ebben a ragadós betegségben elhullott sertések (3.125) darabszáma az 1921—25. évi átlagtól 66·5%-kal, az 1926. évi elhullás mértékétől pedig 39·2%-kal elmaradt. Elég tekintélyes károkat okoz még állattenyésztésünkben a lépfene is. Ez a fertőző állatbetegség a szóbanforgó esztendőben 1983 darab haszonállatot pusztított el. Ily kór következtében elhullott, vagy kiirtott állatoknak 67·2%-a szarvasmarha, 24·2%-a juh, 6·5%-a ló, és 2·1%-a sertés volt. Rüh folytán 1.222 darab háziállattal csökkent az állatállomány. A rühben elpusztult állatoknak a juhek 96·0%-át, a lovak pedig 4·0%-át szolgáltatták. Ez a kór a tárgyalt évben szintén szűkebb keretek között szedte áldozatait, mint az előző évek folyamán. Általában nagy károkat szokott okozni még a juhhimlő is. Az 1927. évben azonban ez a ragadós állatbetegség, az előző évi erős kiugrás után ismét a normális határok közé tért vissza. A ragadós száj- és körömfájás ugyan 1927-ben mintegy, másfélszerannyi (546) áldozatot szedett, mint 1926-ban (362 darab), de az e réven előállott veszteség 73·4%-kal még mindig kisebb, mint az 1921—1925. évek átlaga. Ez a betegség a múlt évben a sertésállományt nagyobb mértékben ritkította, mint a szarvasmarhák sorait. A száj- és körömfájásban elhullott állatoknak ugyanis a sertések 58·8%-át, a szarvasmarhák pedig csak 41·0%-át tették ki; a juhek itt mindössze 0·2%-kal szerepeltek. A veszeltség a második állatbetegség, amelyik a tárgyalt évben nagyobb mértékben pusztított, mint

Az egyes fertőző betegségek közül (lásd a 2. számú kimutatást) a legnagyobb pusztítást, mint minden évben, 1927-ben is a sertésvész (sertéspestis) vitte véghez. Ebben az esztendőben azonban a sertésvész következtében elhullott, illetve kiirtott sertések száma az előző évihez képest 24·0%-kal csökkent. Meg kell azonban jegyezni, hogy a sertésvész pusztításának múlt évi eredménye a mai területen ezideig legkedvezőbbnek mondható 1923. évi (36.852 darab) elhullásnál még mindig 73·6%-kal nagyobb volt. A sertésorbánc pusztításainál a javulás már jóval nagyobb arányú, amennyiben az ebben a ragadós betegségben elhullott sertések (3.125) darabszáma az 1921—25. évi átlagtól 66·5%-kal, az 1926. évi elhullás mértékétől pedig 39·2%-kal elmaradt. Elég tekintélyes károkat okoz még állattenyésztésünkben a lépfene is. Ez a fertőző állatbetegség a szóbanforgó esztendőben 1983 darab haszonállatot pusztított el. Ily kór következtében elhullott, vagy kiirtott állatoknak 67·2%-a szarvasmarha, 24·2%-a juh, 6·5%-a ló, és 2·1%-a sertés volt. Rüh folytán 1.222 darab háziállattal csökkent az állatállomány. A rühben elpusztult állatoknak a juhek 96·0%-át, a lovak pedig 4·0%-át szolgáltatták. Ez a kór a tárgyalt évben szintén szűkebb keretek között szedte áldozatait, mint az előző évek folyamán. Általában nagy károkat szokott okozni még a juhhimlő is. Az 1927. évben azonban ez a ragadós állatbetegség, az előző évi erős kiugrás után ismét a normális határok közé tért vissza. A ragadós száj- és körömfájás ugyan 1927-ben mintegy, másfélszerannyi (546) áldozatot szedett, mint 1926-ban (362 darab), de az e réven előállott veszteség 73·4%-kal még mindig kisebb, mint az 1921—1925. évek átlaga. Ez a betegség a múlt évben a sertésállományt nagyobb mértékben ritkította, mint a szarvasmarhák sorait. A száj- és körömfájásban elhullott állatoknak ugyanis a sertések 58·8%-át, a szarvasmarhák pedig csak 41·0%-át tették ki; a juhek itt mindössze 0·2%-kal szerepeltek. A veszeltség a második állatbetegség, amelyik a tárgyalt évben nagyobb mértékben pusztított, mint

2. Hasznos háziállatok ragadós betegségei az 1921—27. években.

Maladies infectieuses des animaux domestiques, 1921—1927.

Év Année	Nombre des animaux morts ou abattus par suite de																				
	Lépfene charbon sang de rate				Veszettség rage				Takonykór morve		Ragályos száj- és kőrömfájás ièvre aphteuse		Himlő variole		Rüh — gale		Sertésorb. érysipèle porcine	Sertéspsz. peste por- cine			
	következtében elhullott vagy kiirtott állatok száma																				
	ló — chevaux	szarvasmarha bêtes à cornes	juh — moutons	sertés — porcs ensemble	ló — chevaux	szarvasmarha bêtes à cornes	juh — moutons	sertés — porcs ensemble	ló — chevaux	szarvasmarha bêtes à cornes	juh — moutons	sertés — porcs ensemble	juh — moutons	ló — chevaux	juh — moutons	összesen ensemble	Fertés Porcs				
Moyenne de 1921—25. évi átlag..	191	2 766	1.761	47	4 765	27	217	33	152	429	165	889	109	1.055	2 059	831	64	1 638	1.702	9.331	68.031
1926.	106	1.501	579	47	2 233	18	213	22	91	314	161	104	1	258	362	4.429	38	2.857	2.895	5.139	84.186
1927.	128	1.333	480	42	1 983	10	246	5	158	419	117	224	—	321	546	861	49	1.173	1.222	3.12	63.980

az azelőtti esztendőekben. Veszettség miatt kiirtott összesen 419 darab haszonállat, ezek közül 58,7%-ot a megvesztett szarvasmarhák, 37,7%-ot a sertések, 2,4%-ot a lovak, 1,2%-ot pedig a juhok foglaltak le. A *takonykór*, mint rendszeren, ebben az esztendőben is legkevesebb kárt okozott az állattenyésztésben, amennyiben mindössze 117 darab ló hullott el, illetve iratott ki ilyen betegség következtében.

A 3. sz. kimutatásban a fertőző betegségek pusztításának adatait az állatállományhoz viszonyítva betegségek szerinti részletezéssel közöljük. Itt meg kell jegyeznünk, hogy az állatelhullásokra vonatkozólag fentebb ismertetett adatok a tárgyalt években mindenkor az év végéig elpusztult összes állatokról számolnak be. Az állatlétszám adatai ellenben, amelyek évenként tavasszal, rendszerint március hónap folyamán iratnak össze s az akkori állatlétszámról elég hű képet adnak, a márciustól az év végéig beálló szaporulatot már nem foglalják magukban. Ezért s mert az összeírás a téli őszi időszak után hajtatik végre, az életben volt maximális állomány nem állapítható meg. Az elhullásoknak a márciusi állatlétszámhoz viszonyított adatai tehát, különösen a sertéseknél, amelyeknek szaporulata és levágása ez év végéig legnagyobb mértékű, az állatpusztulások viszonylagos nagyságáról teljesen pontos képet nem nyújtanak. Arra azonban alkalmasak, hogy mint indexszámok, az egyes fertőzőbetegségek pusztításainak évenkénti, vagy területek szerint való összehasonlításához elég biztos támpontul szolgáljanak.

Viszonyszámaink szerint a ragadós állatbetegségek — a szarvasmarhabetegségek kivételével — viszonylag kisebb terjedelemben pusztítottak, mint az előző években. Az állatállomány tízezerre kiszámított elhullási arány a lovaknál ugyanis 1926-ban 3,6, 1927-ben pedig csak 3,3 volt. A javulás tehát 9,1%-nak felel meg. A szarvasmarháknál indexszámaink némi rosszabbodásról számolnak be, amennyiben tízezer élő szarvasmarhából 1926-ban 9,9, 1927-ben pedig 10,0 pusztult el ragályos betegségben. Az emelkedés nem nagy, mindössze 1,1%-os. A juhok és sertések sorait, a tárgyalt évben a fertőző betegségek már ismét jóval kisebb mértékben ritkították, mint azelőtt. A juhok tízezer darabjára 1926-ban 43,7, 1927-ben csak 15,6, tízezer darab élősertésre pedig 1926-ban 356,1 s 1927-ben 283,4 elhullás esett. A juhoknál tehát a pusztulás mértéke 64,3%-kal, a sertéseknél pedig 20,4%-kal csökkent.

Az egyes országrészek állatállománya a fertőző betegségek következtében viszonylag igen különböző mértékben károsodott. A loállomány pusztulási aránya legnagyobb az Alföldön. Ott tízezer élő lóra 4,7, az északi dombos vidéken 2,6, a dunántúli dombos vidéken pedig 1,9 elhullás esett. Az Alföldön tehát viszonylag több, mint kétszer annyi ló lett a fertőző betegségek áldozata, mint Dunántúlon. Az egyes országrészeknek a loállomány tízezerre kiszámított elhullási arányszámai között a különbség legnagyobb a rühnél (0,1 és 1,0). Viszonyszámaink szerint

3. A fertőző állatbetegségek pusztításai index-számokban.

Ravages des maladies infectieuses d'animaux, en nombres indices.

Betegség megnevezése <i>Désignation des maladies</i>	Elhullás esik — <i>Combien d'animaux morts en</i>					
	1925-ben	1926-ban	1927-ben			
	általában <i>dans la Hongrie entière</i>			a dunántúli dombos vidéken <i>dans la Trans- danubie</i>	az Alföldön <i>dans l'Alföld</i>	az északi dombos vidéken <i>dans le Nord</i>
	a lóállomány 10.000 darabjára — <i>sur 10.000 chevaux</i>					
Lépfene — <i>Charbon sang de rate</i>	1.4	1.2	1.4	1.0	1.6	1.9
Veszétség — <i>Hydrophobie</i>	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.2
Takonykór — <i>Morve</i>	0.9	1.8	1.3	0.7	2.0	0.4
Rüh — <i>Gale</i>	0.3	0.4	0.5	0.1	1.0	0.1
Fertőző betegség összesen: <i>Total des maladies infect.</i>	2.7	3.6	3.3	1.9	4.7	2.6
	a szarvasmarhaállomány 10.000 darabjára <i>sur 10.000 bêtes à cornes</i>					
Lépfene — <i>Charbon sang de rate</i>	10.4	8.1	7.4	3.3	10.9	13.0
Veszétség — <i>Hydrophobie</i>	0.7	1.2	1.4	1.8	1.1	0.3
Ragályos száj- és körömfájás — <i>Fièvre aphteuse</i>	2.8	0.6	1.2	2.1	0.3	0.5
Fertőző betegség összesen: <i>Total des maladies infect.</i>	13.9	9.9	10.0	7.2	12.3	13.8
	a juhállomány 10.000 darabjára — <i>sur 10.000 ovines</i>					
Lépfene — <i>Charbon sang de rate</i>	5.3	3.2	3.0	1.1	5.0	2.2
Veszétség — <i>Hydrophobie</i>	0.2	0.1	0.0	0.0	0.1	—
Ragályos száj- és körömfájás — <i>Fièvre aphteuse</i>	0.6	—	0.0	—	0.0	—
Himlő — <i>Variole</i>	4.4	24.6	5.3	8.9	4.1	1.5
Rüh — <i>Gale</i>	13.4	15.8	7.3	15.2	2.4	3.1
Fertőző betegség összesen: <i>Total des maladies infect.</i>	23.9	43.7	15.6	25.2	11.6	6.8
	a sertésállomány 10.000 darabjára — <i>sur 10.000 porcs</i>					
Lépfene — <i>Charbon sang de rate</i>	0.2	0.2	0.2	0.1	0.3	0.3
Veszétség — <i>Hydrophobie</i>	0.4	0.4	0.7	0.7	0.6	0.7
Ragályos száj- és körömfájás — <i>Fièvre aphteuse</i>	4.9	1.0	1.3	2.4	0.3	1.2
Sertésorbánc — <i>Erysipèle porcine</i>	23.7	20.4	13.1	9.1	15.4	24.0
Sertésvész — <i>Peste porcine</i>	353.3	334.1	268.1	334.6	194.5	272.8
Fertőző betegség összesen: <i>Total des maladies infect.</i>	382.5	356.1	283.4	346.9	211.1	299.0

a lóállományt a lépfene és a veszétség főleg az északi törvényhatóságokban (1.9, illetve 0.2) a többi fertőző betegségek pedig legerősebben az Alföldön csökkentték.

A szarvasmarhaállomány pusztulása viszonylag legnagyobb mértékben az északi dombos vidéken következett be. Tízezer élő szarvasmarhából ugyanis ennek az országrésznek területén 13.8, az Alföldön 12.3, dunántúli vármegyékben pedig csak 7.2 pusztult el. A szarvasmarhák fertőző beteg-

segei közül a veszétség, a száj- és körömfájás Dunántúl, a lépfene pedig az északi dombos vidéken pusztított leginkább.

A juhek létszámát a fertőző állatbetegségek legszélesebb körben a dunántúli dombos vidék területén csökkentették. A juhállomány tízezer darabjára kiszámított elhullási arányszám ott 25.2, az Alföldön 11.6, az északi törvényhatóságokat magában foglaló országrész területén pedig csak 6.8 volt. A juhbetegségek közül a himlő és a rüh leginkább Dunántúl, a lépfene,

veszettség, száj- és körömfájás pedig főleg az Alföldön szedte áldozatait.

Sertésenyésztésünk károsodása az ország egész területén kimagaslóan nagyarányú; a legtöbb elhullás viszonylag a dunántúli dombos vidéken (tízezer sertés közül 346·9) fordult elő. Az északi dombos vidéken 299·0, az Alföldön pedig 211·1 a fertőző állatbetegségek pusztításainak tízezer sertésre kiszámított aránya. A sertésbetegségek közül a lépfene az alföldi törvényhatóságokban és az északi dombos vidéken, a veszettség a két dombos vidéken, a ragályos száj- és körömfájás Dunántúl, a sertésorbánc az északi dombos vidéken, végül a sertésvész ismét Dunántúl pusztított legnagyobb arányban.

Az 1926. év folyamán fertőző betegségben elpusztult állatok összes értéke közel

tízmillió pengő volt; a tárgyalt évben ez az értékösszeg, az élő állatok árának 1927-ben bekövetkezett emelkedését is figyelembe véve, csak mintegy 7·5 millió pengőt tett ki. Ebből is megállapítható, de a fentebb elmondottakból is következik, hogy a ragadós betegségek a tárgyalt évben kevesebb kárt okoztak állattenyésztésünkben, mint az előző években.

Az állatelhullás mérvének csökkenése részben annak tudható be, hogy az állategészségügyi szolgálat terén az utóbbi években bekövetkezett javulás most kezdi éreztetni hatását. A hatósági és magánszolgálatban álló állatorvosok száma a tárgyalt esztendőben nemcsak a békeévekhez viszonyítva, hanem az utóbbi évek létszámához képest is megnövekedett (l. 4. sz. kimutatást). Az állatorvosok számának az állat-

4. Az állatorvosok az 1921—1927. években.

Les vétérinaires en 1921—1927.

É v Année	Az állatorvosok száma — <i>Nombre des vétérinaires</i>																
	állami szolgálatban — <i>d'État</i>								helyhatósági szolgálatban — <i>au service des autorités locales</i>					összesen — <i>total</i>	magánszolgálatban — <i>privés</i>	mindössze — <i>total gén.</i>	
	az állategészségügyi		főfelügyelőség-nél — <i>à l'inspecteurat gén.</i>	felügyelőség-nél — <i>aux inspecteurs</i>	törvényhatósági és járási szolg. kirend. — <i>au service de comitats, villes, municip. et arrondissem.</i>	az állategészségügyi hivataloknál — <i>aux services de santé an.</i>	a belépő állomásoknál — <i>aux stations d'entrée</i>	a budapesti állatvásároknaál — <i>aux marchés aux bestiaux de Bpest</i>	egyéb helyeken — <i>ailleurs</i>	összesen — <i>total</i>	törvényhatóságoknál és rt. városoknál — <i>dans les comitats, villes et municip., villes à conseil organisé</i>	községeknél — <i>dans les communes</i>	mint körállatorvos — <i>en qualité de vétérinaire de circonscription</i>				összesen — <i>total</i>
	de santé anim.																
Moyenne de — 1921—25. évi átlag	2	5	244	6	10	10	19	296	113	97	151	361	224	881			
1926	3	5	195	7	11	8	18	247	113	98	188	399	309	955			
1927	3	5	195	9	8	11	16	247	121	110	196	427	322	996			

állomány százezer darabjára kiszámított aránya 1911-ben 6·3, 1926-ban 13·5, 1927-ben pedig 14·3 volt. Az állatorvosi létszám növekedését a helyhatósági és a magánszolgálatban álló állatorvosok számának emelkedése idézte elő, mert az államnál a tárgyalt évben is ugyanannyi állatorvos volt alkalmazásban, mint 1926-ban.

Az ismertetett adatokból megállapítható, hogy bár a fertőző betegségek következtében elpusztult állatok száma a szóbanforgó esztendőben nem érte el az előző évi mértéket, az állatbetegségek, különösen a sertésbetegségek leküzdése terén még sok a tennivaló. Védőojtásoknak az eddiginél nagyobb mértékben való elterjedése ebben

a tekintetben bizonyára erős javulást eredményezne. Ennek azonban ma még nagyon sok, nehezen leküzdhető akadálya van; nevezetesen, hogy csak a fontosabbakat említjük a védőojtások elég költséges volta, továbbá az a körülmény, hogy ezeknek alkalmazása legtöbbször állatorvos közreműködéséhez van kötve s végül a tenyésztők egy nagy része még nem ismeri kellően az ojtásokat, s azok kedvező eredményeit és ezért tartózkodik az ojtások alkalmazásától. Határozott javulásra tehát a fertőző állatbetegségek pusztításai tekintetében csak akkor számíthatunk, ha az említett körülmények kiküszöbölésével az ojtások majd megfelelő mértékben elterjednek.

Szóllósy Zoltán dr.